

УДК 378.147:[37.011.3-051:811.111]

Тетяна Заболотна

ORCID iD: orcid.org/0000-0002-6839-8946

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання,

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний

педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,

вул. Сухомлинського, 30, 08400, м. Переяслав-Хмельницький, Україна

taniazab@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ: ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Підвищення професійної компетентності майбутніх учителів іноземних мов за допомогою використання новітніх технологій є одним із завдань навчально-виховного процесу закладу вищої освіти. У статті розглядаються теоретичні аспекти проблеми готовності до інноваційної діяльності, проаналізовано зміст понять «професійна компетентність» та «інноваційна діяльність». Стаття містить дослідження методичної підготовки вчителів англійської мови до використання новітніх технологій. Проаналізовано зміст, методи і форми організації методичної підготовки вчителів англійської мови, її роль та місце в цілісній системі професійної підготовки педагогічних кадрів; охарактеризовано особливості підготовки вчителів англійської мови як іноземної.

Ключові слова: професійна компетентність, професійне навчання, інноваційна діяльність, новітні технології, ефективність навчання, вивчення іноземної мови.

Повышение профессиональной компетентности будущих учителей иностранных языков с помощью использования новейших технологий является одной из задач учебно-воспитательного процесса учреждения высшего образования. В статье рассматриваются теоретические аспекты проблемы готовности к инновационной деятельности, проанализировано содержание понятий «профессиональная компетентность» и «инновационная деятельность». Статья содержит исследование методической подготовки учителей английского языка к использованию новейших технологий. Проанализировано содержание, методы и формы организации методической подготовки учителей английского языка, ее роль и место в целостной системе профессиональной подготовки педагогических кадров; охарактеризованы особенности подготовки учителей английского языка как иностранного.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, профессиональное обучение, инновационная деятельность, новейшие технологии, эффективность обучения, изучение иностранного языка.

The article is devoted to the problem of English teacher methodological training. The author regards methodological training as an integral part of the complete system of teacher training at the institutions of higher education, aimed at students acquirement of the theory of subject methods and basic practical skills, necessary for their future professional activities. The author has investigated the main problems, which are discussed in terms of methodological training: correlation between theory and practice; role of school; relationship between subject study and subject application, development of students' communicative skills, etc. The main routes into teaching English as a mother tongue has been found: for undergraduates – four-year course which combines subject and professional studies with school-based training; for postgraduates – completing by university degree holders a one-year Initial Teacher Training programme. Having studied the correlation of the components in English teacher training courses, their content, methods and techniques used, the author has proved the priority of practical issues, reflective character of teaching and stress on the development of students' critical thinking and their individual work in the English teacher training programmes. Increase of professional competence of future teachers of foreign languages to innovative activity is one of the aims of educational process of high educational teachers' training institute. The theoretical aspects of the problem of readiness to innovative activity are considered, content of concept the professional competence and innovative activity is analysed in the article.

Key words: professional competence, professional studies, innovative activity, innovation technologies, effectiveness of studies, study of foreign languages.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації економіки, тісного переплетення інформаційних потоків саме іноземна мова стає універсальним засобом професійного життя. Потреба у спеціалістах, які вільно володіють іноземними мовами, обізнаних з культурологічними особливостями інших країн, здатних підтримувати тісні ділові контакти із закордонними фахівцями, постійно зростає. Тому процеси реформування вищої освіти України в умовах інтенсивного соціально-економічного розвитку передбачають актуалізацію такої підготовки фахівців, де здійснюватиметься формування іншомовної комунікативної компетентності, здатності до творчого застосування знань з іноземної мови у реалізації професійних завдань, спроможності здійснювати спілкування з фахівцями з інших країн, а також виконувати професійну діяльність в умовах іншомовного середовища.

Методична підготовка майбутніх педагогів включає уявлення про механізми сприйняття інформації на відповідних вікових етапах, знання про ефективні методи та прийоми навчання предмета, шляхи оцінювання результатів роботи школярів, уміння застосовувати здобуті знання на практиці. Потребують оновлення як зміст методичної підготовки, так і форми та прийоми роботи зі студентами в процесі ознайомлення їх з методикою навчання предмета, оскільки професійні вміння вчителя значною мірою залежать від того, як навчали його самого.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти методичної підготовки вчителів досліджували українські вчені О. Е. Коваленко, Н. Б. Максименко, В. Є. Прокопчук, Л. Г. Таланова та російські науковці Н. Є. Кузовльова, Т. В. Мінькович, В. Б. Санданова, Н. Л. Стефанова, З. О. Тамарова, Г. Д. Урастаєва, О. В. Хасанова, М. Г. Шалунова та ін.

Метою статті є виявлення шляхів та етапів формування підвищення професійної компетентності майбутніх учителів іноземних мов за допомогою новітніх технологій як необхідної складової процесу навчання у закладі вищої освіти та визначення способів їх практичного впровадження.

Виклад основного матеріалу. Вища освіта покликана давати системні знання про професійну сферу діяльності, її специфіку, має формувати особистісні якості спеціаліста. З цією метою необхідно задіяти весь комплекс новітніх технологій, які безпосередньо мають сприяти розв'язанню проблеми.

Питання новітніх технологій викладання іноземної мови в умовах удосконалення вищої освіти особливо актуальне на сучасному етапі розвитку суспільства. Ґрунтовні знання студентів з іноземної мови здобуваються під час їх професійного навчання. Обмежена кількість випускників із високим рівнем професійної підготовки пояснюється, перш за все, недостатнім упровадженням у навчальний процес інноваційних технологій, форм і методів викладання іноземної мови в умовах удосконалення вищої освіти.

Відповідно до сучасних міжнародних освітніх вимог випускник вищого навчального закладу (за рекомендаціями Комітету Ради Європи з питань освіти) має володіти вміннями швидко і вільно висловлюватися іноземною мовою без помітних ускладнень, пов'язаних з пошуком засобів вираження у процесі досягнення ними соціальних, академічних і професійних цілей.

Ми вважаємо, що навчання іншомовної фахової лексики студентів є необхідним складником у досягненні головної мети навчання іноземної мови – «оволодіння англійською мовою як засобом фахового спілкування, що є одним із напрямів розвитку сучасної методичної науки, зокрема такого напрямку як «англійська для професійних цілей» («English for Specific Purposes») (Бекренєва І., 2007, с. 82). Незважаючи на наявні досягнення у вирішенні проблеми навчання іншомовної фахової лексики

в немовному закладі вищої освіти, питання її ефективного навчання залишається все ще до кінця не вирішеним.

Для досягнення цієї мети вищі навчальні заклади України мають головним пріоритетом усебічний розвиток майбутнього випускника, тобто формування освіченої, творчої особистості. Особистісно орієнтоване навчання іноземній мові передбачає створення сприятливих умов для творчого, активного саморозвитку студентів у процесі вивчення іноземної мови (Кунченко В., 2005, с. 124).

Багато дослідників, які розглядали проблему використання інформатизації навчання (О. Є. Бондар, М. В. Босенко, О. О. Маслоva, Н. О. Карпова, С. Ю. Ніколаєва, Н. А. Молодиченко), відзначають, що застосування інформаційних технологій у навчанні виступає як потужний психологічний, виховний, методичний та дидактичний стимул підвищення якості навчального процесу у вищих навчальних закладах. Теоретичними засадами проблеми є праці про педагогічну діяльність і специфіку професійної роботи вчителя (Ф. Н. Гоноболін, Е. Е. Карпова, Н. В. Кічук), про активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів (В. І. Лозова, П. І. Підласий). Навчання іноземної мови здійснюється за допомогою організованих у певну систему вправ. Система вправ – поняття складне, розробкою якого займалося багато вчених (Н. І. Гез, П. Б. Гуревич, Е. В. Мірошніченко, В. Л. Скаткін, Г. В. Рогова, І. В. Рахманов, Н. К. Склярєнко, О. Б. Тарнопольський, Ю. І. Пассов, Г. С. Чекаль С. Ф. Шатілов).

Сучасна якісна мовна підготовка студентів передбачає поєднання професійно орієнтованого навчання іноземної мови, проектною методикою в навчанні, застосуванні інформаційних та телекомунікаційних технологій, роботи з навчальними комп'ютерними програмами з іноземних мов, створення презентацій у програмі Power Point, використання інтернет-ресурсів.

Суттєвий прогрес у розвитку персональних комп'ютерів та комп'ютерних технологій призводить до змін у процесі викладання іноземних мов. Зміст навчальної інформації в інтернеті виступає помічником у навчанні, надаючи матеріали та реалізуючи методичні і дидактичні прийоми. Використовуючи навчальні сайти, можна навчати усному та письмовому мовленню. Викладач може запропонувати декілька електронних адрес і запропонувати їх опрацювати або навчити їх користуватися інструментами пошуку (search engines). Для самостійного опрацювання можна запропонувати програми-енциклопедії, дати їх адреси (Маслова О. О., Карпова Н. О., 2005, с. 71).

Викладання з використанням інтернету дозволяє здійснити обґрунтований вибір найкращого варіанта навчання з точки зору раціонального витрачання часу. Результатом використання інтернету є також створення творчої атмосфери спілкування, досягнення автоматизму в процесі навчання, що приводить до активізації та інтенсифікації навчання.

При навчанні іноземної мови комп'ютерні програми знаходять усе більше застосування в організації навчального процесу у закладах вищої освіти. Завдяки всесвітній мережі стають можливими нові цікаві форми індивідуальної, групової роботи та занять з іноземної мови в парах. Найчастіше в навчальному процесі використовують такі елементи інформаційно-комунікаційних технологій: електронні підручники та посібники, які презентуються за допомогою комп'ютера, мультимедійного проектора, інтерактивні дошки, електронні енциклопедії та довідники, словники, програми тестування, відео- та аудіотехніка. Усі ці засоби навчання мають певні переваги. Перш за все, постійне оновлення інформаційного матеріалу.

Електронні словники поєднують у собі функції пошуку потрібної інформації, демонстрації мовних закономірностей і дають можливість засвоїти навчальний матеріал за допомогою спеціальної системи вправ. Усі сучасні електронні словники використовують звукові засоби мультимедійних персональних комп'ютерів для відтворення вимови (Черняк Л., Підкопай Т., 2011, с. 153).

Однією з сучасних технологій навчання є «Case-Study», яку успішно можна використовувати під час викладання іноземної мови. Цей метод базується на описі будь-якої проблеми чи ситуації, яка є пов'язаною з майбутньою професією студентів. Учасники обговорень мусять приймати рішення та давати рекомендації стосовно вирішення певного завдання. Текст, що лежить в основі, представляє реальну ситуацію, певну проблему і стимулює студентів розвивати проблемно-пошукову діяльність, оскільки вони аналізують ситуацію і пропонують відповідні дії. У процесі обговорення студенти закріплюють необхідну термінологію через комплекс завдань. Цей метод допомагає наблизити навчальний процес до реальних умов, сприяє розвитку говоріння, стимулює до читання та засвоєння додаткового автентичного матеріалу з теми (Бистрова Б. В., Сарсадських О. В., 2011, с. 15).

«Мозковий штурм» (brainstorming) – один із видів діяльності, який широко застосовується при роботі в групах. Він генерує більшу кількість ідей, ніж звичайне групове вирішення проблем. Цей метод стимулює студентів мислити та висловлювати свої думки іноземною мовою і прислухатися до думок інших (Бойко Л. О., 2011, с. 18).

Рольові ігри базуються на ситуаціях із реального життя. Учасникам надається опис ролі, яку вони повинні зіграти, і студенти вже виступають від імені своїх героїв.

Суть креативної технології полягає у творчому підході до вирішення проблеми педагогічного процесу, під час якого інтереси та цінність особистості є домінуючою складовою організації та сенсу навчальної діяльності. Основним елементом навчального процесу стають не знання, а інформація.

На практичних та семінарських заняттях доцільно використовувати різноманітні форми з технологіями творчого мислення студентів (Бекреньова І., 2007, с. 80). Актуальним у теперішній час є метод проектів. Цей метод дозволяє ефективно вирішувати завдання особистісно орієнтованого підходу в навчанні студентів іноземній мові. Застосування проектної методики підвищує інтерес студентів до іншомовного спілкування шляхом розвитку їхньої внутрішньої мотивації.

Проектна методика дозволяє:

- 1) забезпечити для кожного студента активну практику, сформувати необхідні вміння й навички у тому чи іншому виді мовленнєвої діяльності, а також лінгвістичну компетенцію на рівні, визначеному навчальною програмою;
- 2) надати студентам можливість мислити, розв'язувати проблеми, акцентувати увагу на змісті свого висловлювання, що є необхідним для формування комунікативної компетенції;
- 3) ознайомити студентів немовних факультетів з краєзнавчою тематикою зарубіжних країн, з метою сприйняття мови як засобу міжкультурної комунікації.

Краєзнавчі проекти – це самостійно спланована та реалізована робота, у якій мовленнєве спілкування вплетене в інтелектуально-емоційний контекст іншої діяльності (постер, проспект, вистава) (Бистрова Б. В., Сарсадських О. В., 2011, с. 24).

Особливо значущу роль при підготовці студентів до вивчення іноземних мов відіграють комп'ютерні конференції, які дають можливість усім учасникам навчального процесу обмінюватися повідомленнями, що представляють собою значну дидактичну цінність.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Таким чином, успішні впровадження всього комплексу інноваційних методів і форм у навчальний процес з урахуванням їх доцільного поєднання та відповідності дидактичним завданням, має величезне значення для оптимізації навчального процесу у закладі вищої освіти. Використання сучасних технологій в освіті створює сприятливі умови для формування особистості студентів та відповідає запитам сучасного суспільства. Вони надають студентам можливість ефективно розвивати мовну компетенцію, необхідну для активної участі в процесі навчання та їх професійній діяльності.

Потребують подальшої розробки питання визначення кількості аудиторного часу, необхідного для виконання зазначених завдань, формування у студентів навичок фіксації знайденої інформації та її подальшої трансформації.

Список використаних джерел

1. Бекреньова І. Використовуємо сучасні підходи у викладанні іноземної мови. Харків, 2007. С. 80-88.

2. Бистрова Б. В., Сарсадських О. В. Новітні технології – невід’ємний компонент при вивченні іноземної мови. Друга іноземна мова в Європейській системі освіти / матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції: Горлівка, 2011. С. 15-17.
3. Бойко Л. О. До проблеми використання інновацій у процесі формування іншомовної компетенції // Друга іноземна мова в Європейській системі освіти / матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції: Горлівка, 2011. С. 17-19.
4. Кунченко В. Інноваційні методи і форми викладання в умовах удосконалення вищої освіти // Гуманітарна освіта в профільних вищих навчальних закладах: проблеми і перспективи / матеріали VI Всеукр. наук.-практичної конференції: Київ, 2005. С. 124-125.
5. Маслова О. О., Карпова Н. О. Комп’ютеризація навчання. Її переваги і недоліки // Актуальні проблеми викладання іноземних мов у вищій школі: зб. наук. пр. Вип. 7 під ред. кол. А. П. Загнітко та ін : Донецьк: Дон. НУ, 2005. С. 71-73.
6. Черняк Л., Підкопай Т. Використання новітніх технологій та методик як запорука ефективності навчання іноземних мов // матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мовна комунікація і сучасні технології у форматі різнорівневих систем»: Горлівка, 2011. С. 152-155.
7. Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes: A learning-centred approach : Cambridge: Cambridge University Press, 1993. 83 p.

References

(Транслітерація)

1. Bekrenova I. Vykorystovuiemo suchasni pidkhody u vykladanni inozemnoi movy. Kharkiv, 2007. S. 80-88. (ukr).
2. Bystrova B.V., Sarsadskykh O. V. Novitni tekhnolohii – nevidiemnyi komponent pry vyvchenni inozemnoi movy. Druha inozemna mova v Yevropeiskii systemi osvity / materialy II Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii : Horlivka, 2011. S. 15-17. (ukr).
3. Boiko L.O. Do problemy vykorystannia innovatsii u protsesi formuvannia inshomovnoi kompetentsii // Druha inozemna mova v Yevropeiskii systemi osvity / materialy II Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii : Horlivka, 2011. S. 17-19. (ukr).
4. Kunchenko V. Innovatsiini metody i formy vykladannia v umovakh udoskonalennia vyshchoi osvity // Humanitarna osvita v profilnykh vyshchyykh navchalnykh zakladakh: problemy i perspektyvy / materialy VI Vseukr. nauk.-praktychnoi konferentsii : Kyiv, 2005. S. 124-125. (ukr).
5. Maslova O.O., Karpova N.O. Kompiuterizatsiia navchannia. Yii perevahy i nedoliky // Aktualni problemy vykladannia inozemnykh mov u vyshchii shkoli : zb. nauk. pr. Vyp. 7 pid red. kol. A.P. Zahnitko ta in : Donetsk : Don. NU, 2005. S. 71-73. (ukr).

6. Cherniak L., Pidkopai T. Vykorystannia novitnikh tekhnolohii ta metodyk yak zaporuka efektyvnosti navchannia inozemnykh mov // materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Movna komunikatsiia i suchasni tekhnolohii u formati riznorivnykh system» : Horlivka, 2011. S. 152-155. (ukr).
7. Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes: A learning-centred approach : Cambridge: Cambridge University Press, 1993. 83 p. (eng)/

*Статтю рекомендовано до друку
кандидатом педагогічних наук,
доцентом кафедри іноземної філології, перекладу та методик навчання
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»
Христич Ніною Сергіївною*

Стаття надійшла до редакції 14 вересня 2018 року

Татьяна Заболотная

кандидат филологических наук, доцент, доцент кафедры иностранной филологии, перевода и методики обучения
ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»,
ул. Сухомлинского, 30, 08401, г. Переяслав-Хмельницкий, Украина,
taniazab@gmail.com

**ФОРМИРОВАНИЕ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ
КОМПЕТЕНЦИИ: ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НОВЕЙШИХ
ТЕХНОЛОГИЙ**

Tetiana Zabolotna

Ph. D in Philology, Associate Professor, Associate Professor
at the Chair for Foreign Philology, Translation and Methods of Education
SHEE «Pereiaslav-Khmelnyskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical
University»,
30, Sukhomlynskyi Str., Pereiaslav-Khmelnyskyi, Ukraine, 08401
taniazab@gmail.com

**ORGANIZATION OF FOREIGN COMMUNICATIVE
COMPETENSE: THE USE OF NEW TECHNOLOGIES**